

พระมหากษัตริย์
ในฐานะทรงเป็นประมุขของรัฐ
ภายใต้รัฐธรรมนูญ

เราจะรู้บทบาทและพระราชสถานะ ของพระมหากษัตริย์ได้จากอะไร?

สิ่งที่รัฐธรรมนูญ
บัญญัติ

พระราชสถานะของพระมหากษัตริย์
พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์

สิ่งที่รัฐธรรมนูญ
ไม่ได้บัญญัติ

ประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
วัฒนธรรม คติ ความเชื่อ ของคนในสังคม

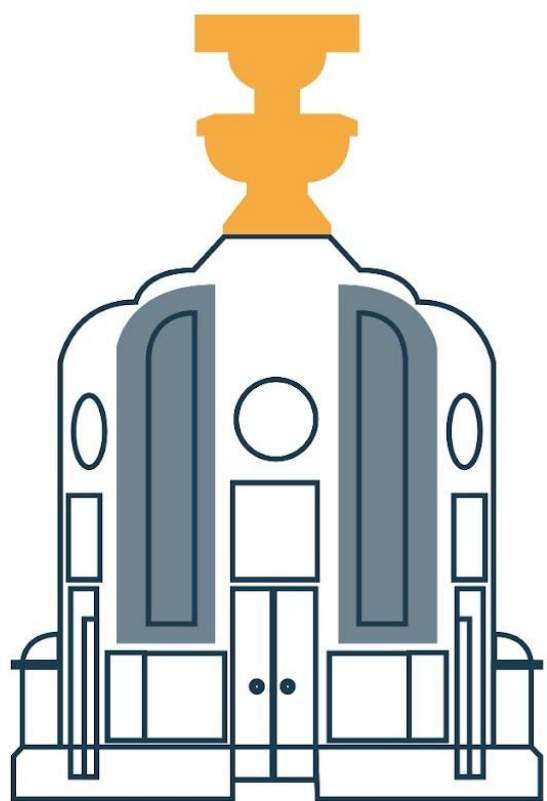
สิ่งที่ รัฐธรรมนูญ บัญญัติ

พระราชสถานะ

- ทรงเป็นประมุขแห่งรัฐ
- ทรงเป็นพุทธมามกะ และอัครศาสนูปถัมภก
- ทรงเป็นจอมทัพไทย
- ทรงเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้

พระราชอำนาจ

- พระราชอำนาจในการก่อให้เกิดรัฐธรรมนูญ
- พระราชอำนาจที่เกี่ยวกับองค์กักรทางการเมือง
- พระราชอำนาจเฉพาะของพระมหากษัตริย์

พระราชสถานะ ตามรัฐธรรมนูญ

ทรงเป็นประมุขแห่งรัฐ (Head of State)

ตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง ประเทศไทยก็ยอมรับมาตลอดว่าพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ทรงเป็นพุทธมามกะ และอัครศาสนูปถัมภก

ทรงนับถือศาสนาพุทธ และทรงอุปถัมภ์ศาสนาอื่นๆ

ทรงเป็นจอมทัพไทย

สืบเนื่องมาจากจารีต ซึ่งถือว่าพระมหากษัตริย์เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของกองทัพ

ทรงเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้

ผู้ใดจะฟ้องร้องให้ทรงรับผิดชอบโดยตรงไม่ได้ และต้องทรงอยู่เหนือการเมือง (คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ)

พระราชอำนาจตามรัฐธรรมนูญ

การก่อให้เกิดรัฐธรรมนูญ และการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญหลายฉบับถูกยกร่างโดยมีการกำหนดว่า
เมื่อร่างรัฐธรรมนูญได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา หรือผ่านการออกเสียงประชามติแล้ว
จะต้องนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย

ถ้าหากไม่ทรงลงพระปรมาภิไธย จะไม่สามารถประกาศใช้ได้

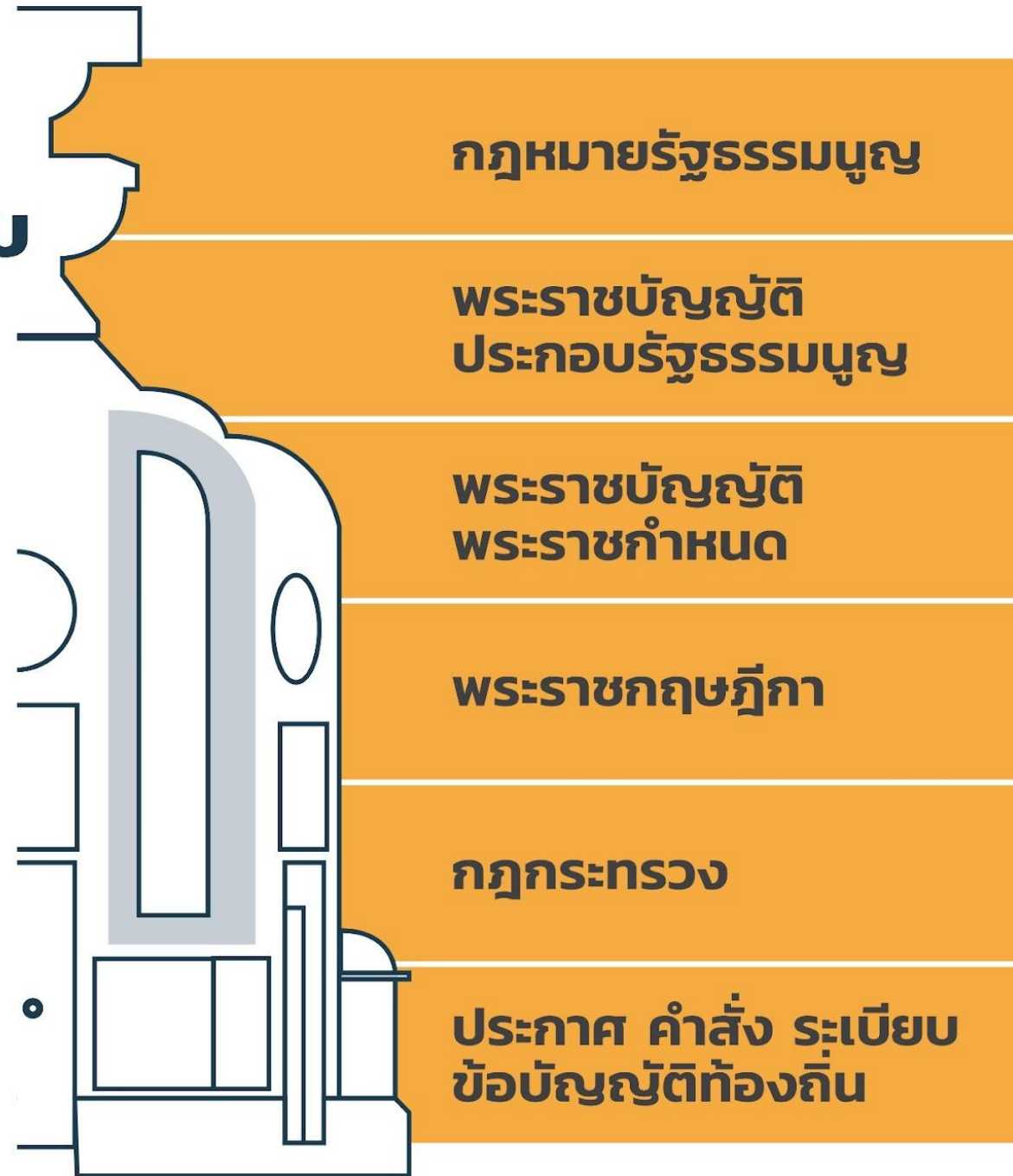
(หมายความว่า การลงพระปรมาภิไธย ซึ่งเปรียบเสมือนการได้รับความเห็นชอบจากพระมหากษัตริย์
เป็นเงื่อนไขในการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ)

“ มีการตีความว่า การลงพระปรมาภิไธย
เป็นเงื่อนไขในการประกาศใช้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ”

พระราชอำนาจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ องค์กรทางการเมือง อำนาจนิติบัญญัติ

ทรงมีพระราชอำนาจ
ในการคัดค้านร่างกฎหมาย (Veto)
(แต่รัฐสภาสามารถลงมติยืนยันได้)

**กฎหมาย และกฎอะไรบ้าง
ที่ต้องทรงลงพระปรมาภิไธย?**

พระราชอำนาจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหาร อำนาจบริหาร

เป็นพระราชอำนาจที่รัฐธรรมนูญบัญญัติว่า

“...โดยคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี”

เช่น การประกาศสงคราม / การลงนามในหนังสือสัญญา

(ทรงลงพระปรมาภิไธยในฐานะประมุขแห่งรัฐ)

พระราชอำนาจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารเมือง

อำนาจตุลาการ

รัฐธรรมนูญกำหนดให้การพิพากษาคดีเป็นอำนาจของศาล
ในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์

พระราชอำนาจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับองค์การทางการเมือง

การแต่งตั้งผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญ

รัฐธรรมนูญกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญบางตำแหน่งจะต้องได้รับการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์

ตำแหน่งเหล่านั้น เช่น ประธานรัฐสภา นายกรัฐมนตรี ข้าราชการระดับสูง ฯลฯ

แต่การแต่งตั้งในกรณีนี้ ไม่ใช่การแต่งตั้งตามพระราชอัธยาศัย

(มีกระบวนการคัดเลือก หรือผ่านการสอบมาก่อนแล้ว)

**การลงนามรับสนอง
พระบรมราชโองการคืออะไร
และทำไมต้องมีการรับสนอง
พระบรมราชโองการ**

พระราชอำนาจเฉพาะของพระมหากษัตริย์

- 1** การสถาปนาฐานันดรศักดิ์ และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ (และการถอดถอนและเรียกคืน)
- 2** การแต่งตั้ง และถอดถอนข้าราชการในพระองค์ และการจัดระเบียบการบริหารงานบุคคลของ ข้าราชการในพระองค์
- 3** การแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ โดยจะทรง แต่งตั้งหรือไม่ก็ได้ และเมื่อแต่งตั้งแล้วประธานรัฐสภา เป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ
- 4** การแต่งตั้งองคมนตรี ทั้งการคัดเลือก และการให้พ้นจากตำแหน่ง
- 5** พระราชอำนาจในการพระราชทานอภัยโทษ (แต่มีกระบวนการเฉพาะ)

บทบาทและพระราชสถานะ ที่รัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติ

Walter Bagehot ได้เสนอผลการศึกษาว่า... พระมหากษัตริย์ในฐานะประมุขแห่งรัฐ
ทรงมีสิทธิที่จะ...

1

ได้รับคำปรึกษา

(Right to be consulted)

รับคำปรึกษาหารือ

2

ให้กำลังใจ

(Right to encourage)

ส่งเสริมนโยบายหรือกิจการของ
รัฐบาลที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ

3

ตักเตือน

(Right to warn)

ตักเตือนรัฐบาล
ถึงข้อดีข้อเสีย

บทบาทของพระมหากษัตริย์ ในบริบทสังคมไทย

ทรงเป็น
ศูนย์รวมจิตใจ
ของคนในชาติ

ทรงเป็น
ผู้ริเริ่มในการแก้ไขปัญหา
ความเดือดร้อน
ของประชาชน

ทรงเป็น
แบบอย่างในการ
ดำรงชีวิต

